

REGULATORNÍ OPATŘENÍ SOLVENCY II V KONTEXTU SOUČASNÉ FINANČNÍ KRIZE

Eva Vávrová

Klíčová slova:

finanční krize, regulace, pojišťovnictví, solventnost, dohledová instituce, komerční pojišťovna, riziko, kapitálový požadavek

Key words:

financial crisis, regulation, insurance industry, solvency, supervisory authority, commercial insurance company, risk, capital requirement

Abstrakt

Hlavním cílem nové regulace pojišťovnictví, implementované pod názvem Solvency II, je ochrana pojistníků, pojištěných a oprávněných osob propojená s finanční stabilitou dohlížených pojišťovacích subjektů. Stabilizující role odvětví pojišťovnictví v tržní ekonomice bude podpořena většími požadavky na kvalitní a funkční systémy řízení rizik a na robustní systémy interní kontroly v komerčních pojišťovacích společnostech. Stěžejním záměrem tohoto příspěvku je analýza specifických cílů realizace a struktury regulatorního režimu Solvency II v rámci jeho druhého pilíře. Tento zásadní záměr je podpořen dílčí komparativní analýzou, která se zabývá srovnáním původního a nového režimu regulace pojišťovnictví, tj. Solvency I a Solvency II, v podmínkách jednotného pojistného trhu Evropské unie.

V příspěvku jsou publikovány dílčí výsledky dosažené v rámci výzkumného záměru MSM 6215648904/výzkumný směr 02 s názvem „Hlavní tendence ve vývoji konkurenčního prostředí v podmínkách integračních a globalizačních procesů a adaptace podnikatelských subjektů na nové podmínky integrovaného trhu“, v návaznosti na cíle a metodiku řešení daného výzkumného záměru.

Abstract

The main objective of the new regulation of the insurance industry is the protection of policyholders, insured persons and beneficiaries, connected with the financial stability of the insurers supervised. The stabilizing role of the insurance industry will be supported by higher demands on high-quality and functional risk management system and on the robust system of internal control in commercial insurance companies. These demands follow from the implementation of a new regulation Solvency II. This paper focuses on the analysis of specific goals of the realization and structure of the Solvency II regulation within its second pillar. A partial aim is to compare the former and the future approach of insurance regulations, i. e. Solvency I and Solvency II, under the conditions of the integrated insurance market of the European Union.

In the paper, partial results achieved in the frame of research program MSM 6215648904/02 are solved, in relation to goals and methodology of the given research aim.

Úvod

Komerční pojišťovny poskytují svým klientům pojistnou ochranu v případě budoucích negativních nahodilých událostí, které mohou přinést materiální i finanční ztráty, a plní

rovněž úlohu významného institucionálního investora při přesunu velkého objemu finančních prostředků, shromážděných především v technických rezervách, na finanční trhy. Takový objem prostředků potřebuje solidní regulační bázi, aby klienti, kteří komerčnímu pojišťovnictví svěří své prostředky, obdrželi adekvátní pojištění. V podmínkách Evropské unie se rozšířily možnosti podnikání v rámci integrovaného evropského pojistného trhu zavedením „single licence“, a tím současně došlo k určitému uvolnění z mantinelů dosavadního lokálního dohledu nad podnikáním v pojišťovnictví, navíc znásobenému možností globálního přístupu k pojistným produktům prostřednictvím nových komunikačních technologií. Postupně začalo být patrné, že stávající regulatorní režim Solvency I přestává být pro regulaci odvětví pojišťovnictví dostačující. Stávající rámec solventnosti (CIPRA, 2002) v legislativě Evropské unie omezuje fungování jednotného pojistného trhu tím, že stanoví minimální normy, které lze doplnit dodatečnými pravidly na vnitrostátní úrovni jednotlivých členských zemí Evropské unie. Tato dodatečná pravidla narušují a ohrožují řádné fungování jednotného trhu v pojišťovnictví. Zvyšují se tak náklady pro pojistitele i pro pojištěné v zemích Evropské unie a je tím omezován hlubší rozvoj hospodářské soutěže. Rovněž přetrvávají významné rozdíly ve způsobu výkonu dohledu, což dále ohrožuje jednotný trh v evropském pojišťovnictví.

1. Cíl a metodika

Předkládaný vědecký příspěvek se zabývá stabilizující rolí odvětví pojišťovnictví v rámci finančních trhů za podmínek pokračující finanční krize, která se projevuje především celosvětovou ekonomickou recesí a jejími negativními důsledky. Stabilizační úloha pojišťovnictví bude podpořena většími požadavky na kvalitní a funkční systémy řízení rizik a na robustní systémy interní kontroly v komerčních pojišťovacích společnostech. Tyto požadavky vyplývají z implementace regulatorního režimu Solvency II. Hlavním cílem nové regulace pojišťovnictví je ochrana pojistníků, pojištěných a oprávněných osob propojená s finanční stabilitou dohlížených pojišťovacích subjektů. Stěžejním záměrem tohoto příspěvku je analýza specifických cílů realizace a struktury regulatorního režimu Solvency II v rámci jeho druhého pilíře. Tento zásadní záměr je podpořen dílčí komparativní analýzou, která se zabývá srovnáním původního a nového režimu regulace pojišťovnictví, tj. Solvency I a Solvency II, v podmínkách jednotného pojistného trhu Evropské unie. V diskusní části a v závěru jsou diskutovány problémy a případná slabá místa regulatorního rámce v souvislosti s vývojem na finančních trzích v posledním období včetně roku 2012.

Při zpracování příspěvku jsem se opírala především o metodu analýzy, a to zejména při studiu nového regulatorního přístupu v podobě konceptu Solvency II se zaměřením na rizikově zohledněné řízení kapitálu. Srovnávací analýzu používám v případě komparace přístupu stávajícího solventnostního režimu Solvency I a navrhované regulace Solvency II pro Evropskou unii.

V příspěvku jsou publikovány dílčí výsledky dosažené v rámci výzkumného záměru MSM 6215648904/výzkumný směr 02 s názvem „Hlavní tendence ve vývoji konkurenčního prostředí v podmínkách integračních a globalizačních procesů a adaptace podnikatelských subjektů na nové podmínky integrovaného trhu“, v návaznosti na cíle a metodiku řešení daného výzkumného záměru.

2. Výsledky

Hlavním cílem nové regulace v pojišťovnictví, implementované pod názvem Solvency II, je ochrana pojistníků, pojištěných a oprávněných osob propojená s finanční stabilitou dohlížených pojišťovacích subjektů. Některé nové prvky regulace představují zásadní změnu oproti současným pravidlům regulace a dohledu v odvětví pojišťovnictví. Nové podstatné součásti regulatorního konceptu Solvency II se člení na kvantitativní požadavky zahrnuté v rámci I. pilíře, dále kvalitativní požadavky řazené do II. pilíře a konečně požadavky na transparentnost a tržní disciplínu označované jako III. pilíř. Základním principem, rozdílným ve srovnání se současnými pravidly solventnosti, je tržní ocenění aktiv a pasiv a především kvantitativní oceňování rizik a jejich propojení na kapitálové požadavky. Solvency II vyžaduje rovněž propojení rozhodovacích procesů managementu s kvantitativním ohodnocením rizik. Má potenciál spočívající nejen ve schopnosti zabezpečení dostupnosti zdrojů pro výplaty pojištěným a dalším příjemcům pojistných plnění prostřednictvím dostatečného kapitálu dohlížených pojišťovacích subjektů ke krytí rizik, kterým čelí, ale i pro zlepšení způsobu vykonávání pojišťovací činnosti komerčními pojišťovnami a přizpůsobení výkonu dohledu novým přístupům a metodám oceňování rizik, jež uvádí např. ZWEIFEL, EISEN (2012).

Z provedené komparativní analýzy současného regulatorního režimu Solvency I a navrhovaného regulatorního režimu Solvency II vychází následující tabulka (viz Tab. 1), v níž shrnuji principiální rozdíly mezi oběma přístupy.

Tab. 1: Komparace regulace Solvency I a Solvency II

Oblast komparace	Solvency I	Solvency II
Působnost konceptu	zvlášť pro odvětví životních a neživotních pojištění	úprava pro všechna pojistná odvětví
Struktura konceptu	jednostranně zaměřen na solventnost	tři pilíře – solventnost, dohled, informační povinnost
Bilanční pohled	pouze pasiva	aktiva i pasiva
Zahrnovaná rizika	pouze upisovací pojistné riziko	tržní, úvěrové, likvidity, operační, pojistné
Používané modely	absence rizikového přístupu	integrováný přístup založený na analýze rizik portfolia
Výpočet solventnosti	jednotný způsob výpočtu solventnosti	standardní vzorec, interní modely
Oceňování bilančních položek	účetní přístup	účetní nebo tržní přístup
Solventnostní požadavky	požadovaná a disponibilní míra solventnosti	minimální a solventnostní kapitálový požadavek
Vlastní zdroje	žádné požadavky na kvalitu vlastních zdrojů	rozdělení do vrstev dle kvalitativních požadavků

Zdroj: vlastní práce

Jedním z očekávaných dopadů implementace regulatorního režimu Solvency II na pojistné trhy v Evropské unii jsou dodatečné administrativní náklady, které jsou spojené se změnou solventnostního konceptu. Výše nákladů závisí na rozsahu změn, délce přípravy změn a také na skutečnosti, zda je pojišťovací subjekt schopen změny zajistit z vlastních zdrojů nebo je bude zajišťovat pomocí outsourcingu za spolupráce externí firmy. V případě změn spojených s implementací nového režimu Solvency II lze očekávat náklady spojené s tvorbou nových

interních modelů, které budou zahrnovat všechna kvantifikovaná rizika. Další náklady vynaloží pojišťovny na strukturální změny uvnitř společností v souvislosti se zvýšenými kvalitativními požadavky na vnitřní kontrolní systém pojišťoven podle druhého pilíře režimu Solvency II a také na nový software nebo nové aplikace a aktualizace stávajících. Pojišťovací subjekty mohou ovšem dosáhnout i úspor pomocí vhodné diverzifikace rizik pojistného portfolia. Můžeme očekávat, že výsledná situace dosažení úspor se bude týkat především velkých pojišťoven. V případě malých pojišťoven bude pravděpodobně následovat navýšení kapitálových požadavků, což v konečném důsledku povede ke konsolidaci pojišťovnictví. Impulsem pro další konsolidaci v odvětví pojišťovnictví v Evropské unii může být předpokládaná vlna fúzí a převzetí jako následek nově implementovaných regulačních opatření.

Pokud se týče výsledků analýzy specifických cílů realizace a struktury konceptu Solvency II v rámci jeho druhého pilíře, mohu konstatovat následující:

Druhý pilíř Solvency II je na rozdíl od prvního pilíře zaměřen na kvalitativní požadavky na kapitál pojišťoven. Klade důraz na interní kontrolní systémy v pojišťovnách a pravidla pro řízení rizik. Zároveň je zaměřen na činnost orgánů dohledu, jejich povinnosti a pravomoci vůči pojišťovnám a vzájemnou mezinárodní spolupráci (více viz LOZSI, 2006).

Dohledové orgány nad pojistným trhem v rámci Evropské unie nejsou dosud harmonizovány. V některých zemích provádí dohled nad pojistným trhem centrální banky (v České republice na základě zákona č. 57/2006 Sb.), ministerstva (např. ve Španělsku) nebo specializované dohledové instituce. Přehled dohledových institucí v jednotlivých členských státech Evropské unie je uveden v tabulce (viz Tab. 2). Finanční dohled nad pojišťovnami, včetně dohledu nad činností pojišťoven, tedy náleží do výhradní pravomoci členského státu. Plná harmonizace dohledu nad pojišťovnictvím není ve všech členských státech možná z důvodů rozdílného historického vývoje pojistného trhu a různé míry regulace pojišťovnictví, dále dosud nejsou harmonizovány daňové systémy a existují rozdíly v nabízených pojistných produktech.

Tab. 2: Orgány dohledu v pojišťovnictví v zemích EU

Země	Dohledová instituce v pojišťovnictví
Belgie	Banking, Finance and Insurance Commission (CBFA)
Bulharsko	Financial Supervision Commission (FSC)
ČR	Česká národní banka (ČNB)
Dánsko	Finanstilsynet
Estonsko	Finantisinpektsioon
Finsko	Vakuutusvalvonta
Francie	Autorité de Controle des Assurances et des Mutuelles (ACAM)
Holandsko	De Nederlandsche Bank
Irsko	Irish Financial Services Regulatory Authority
Itálie	Istituto per la Vigilanza sulle Assicurazioni Private e di Interesse Collettivo (ISVAP)
Kypr	Insurance Companies Control Service (ICCS)
Litva	Insurance Supervisory Commission of the Republic of Lithuania
Lotyšsko	Financial and Capital Market Commission
Lucembursko	Commissariat aux Assurances
Maďarsko	Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete
Malta	Malta Financial Services authority
Německo	Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)
Polsko	KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO
Portugalsko	Instituto de Seguros de Portugal
Rakousko	Finanzmarktaufsicht (FMA)
Rumunsko	Insurance Supervisory Commission (CSA)
Řecko	Private Insurance Supervisory Committee (PISC)
Slovensko	Národná banka Slovenska
Slovinsko	Agencija za zavarovalni nadzor (AZN)
Španělsko	Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones Ministerio de Economía y Hacienda
Švédsko	Finansinspektionen (FI)
UK	Financial Services Authority (FSA)

Zdroj: <http://www.ceiops.eu/content/view/8/11/>

Cílem druhého pilíře konceptu Solvency II je zvýšit úroveň harmonizace metod dohledu, stanovení základních principů, koordinace kontrolních mechanismů a jejich standardizace, a také spolupráce dohledu v odvětví bankovníctví a v odvětví pojišťovnictví.

V návrhu směrnice Evropské komise¹ je druhý pilíř zpracován ve dvou oddílech – orgány dohledu (články 27 – 38) a obecná pravidla a systém správy (články 41 – 49).

Hlavním cílem orgánů dohledu je ochrana pojistníků a pojištěných či osob oprávněných s nárokem na pojistné plnění. Dalšími dílčími cíli je finanční stabilita pojišťoven a stabilní trhy (ČAP, 2006). Mezi obecné zásady dohledu patří prospektivní a rizikově orientovaný přístup, zásada proporcionality, transparentnost a odpovědnost. Dohledové instituce mají povinnost uplatňovat svoji činnost přiměřeně k povaze, komplexnosti a rozsahu rizik spojených s činností pojišťoven.

Orgány dohledu kontrolují a hodnotí systém správy pojišťovny, technické rezervy, kapitálové požadavky, dodržování investičních pravidel, kvalitu a kvantitu vlastních zdrojů a v případě,

¹ Amended Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance: SOLVENCY II.

že pojišťovna používá částečný nebo úplný interní model, potom je součástí kontroly i plnění požadavků na interní modely.

Orgány dohledu mohou ve výjimečných, předem stanovených případech po pojišťovně požadovat navýšení kapitálu. Tyto případy mohou nastat, když se rizikový profil pojišťovny významně odchyluje od stanoveného solventnostního kapitálového požadavku² (SCR), který byl vypočítán dle standardního vzorce nebo který byl vypočítán podle interního modelu, jenž kvantifikovaná rizika nezahrnuje dostatečně a interní model nebyl včas upraven. Další možností může být nevyhovující systém správy pojišťovny vzhledem k řízení rizik. Navýšení kapitálu se vypočítá tak, aby SCR odpovídal hodnotě základních vlastních zdrojů pojišťovny na hladině spolehlivosti 99,5% v časovém horizontu jednoho roku. Současně musí pojišťovna odstranit nedostatky zjištěné dohledem. Kontrola navýšení kapitálu je prováděna jednou ročně. Pokud pojišťovna odstraní nedostatky, které vedly k nařízení zvýšit kapitál, může jí být umožněno kapitál opět snížit.

Podle návrhu směrnice Solvency II musí všechny pojišťovny mít účinný systém správy, který umožní zdravé a obezřetné řízení jejich činnosti a který umožní identifikovat a zhodnotit povahu a rozsah rizik, jimž pojišťovny při své činnosti čelí.

Systém správy musí splňovat požadavky stanovené směrnicí v následujících oblastech:

- Požadavky na osoby, které skutečně řídí pojišťovnu nebo mají jiné klíčové funkce
- Řízení rizik
- Vnitřní kontrola
- Vnitřní audit
- Funkce aktuárů
- Externí zajištění služeb nebo činností

Vhodnost a řádnost řídicích osob (uvedená v článku 42) znamená, že osoby, které pojišťovnu skutečně řídí nebo mají klíčové funkce, mají odpovídající odbornou kvalifikaci, znalosti a zkušenosti a mají tu nejlepší pověst a jsou nanejvýš čestné. Pojišťovny musí každou změnu ve vedení společnosti oznámit orgánům dohledu včetně informací souvisejících s posouzením, zda nové osoby odpovídají požadavkům. Pojišťovny také musí neodkladně nahlásit změnu v souvislosti s porušením požadavku řádnosti některé z osob v řídicích a správních orgánech pojišťovny.

Povinnosti při řízení rizik jsou popsány v článcích 43 a 44. Pojišťovny musí mít vypracován takový systém řízení rizik, který je plně integrován do organizační struktury pojišťovny. Součástí tohoto systému musí být i plány pro případ nouze. Řízení rizik se týká všech rizik, která jsou zahrnuta do výpočtu solventnostního kapitálového požadavku, ale i na rizika, která se SCR přímo nesouvisí, ale jsou součástí činnosti pojišťovny (více viz VÁVROVÁ, 2011). Konkrétně se řízení rizik vztahuje k upisování pojištění, tvorbě technických rezerv, řízení aktiv, závazků a investic, řízení rizika likvidity a rizika koncentrace. Každá pojišťovna provádí vlastní posouzení rizika solventnosti dle vnitřních směrnic pojišťovny, hlídá dodržování minimálního a solventnostního kapitálového požadavku a případné odchylky.

² Solventnostní kapitálový požadavek SCR (*Solvency Capital Requirement*) představuje ekonomický kapitál, který pojišťovna musí držet, aby omezila pravděpodobnost úpadku. Vykazování SCR řeší první pilíř Solvency II zaměřený na kvantitativní požadavky na kapitál pojišťoven, tak aby byla zaručena jejich solventnost.

Vnitřní kontrolní systém, uvedený v článku 45, musí minimálně obsahovat správní a účetní postupy, rámec vnitřní kontroly a efektivní systém komunikace mezi všemi útvary pojišťovny a dále trvalou funkci zajišťování shody s předpisy, což znamená poskytování poradenství správním a výkonným orgánům v oblasti předpisů souvisejících s konceptem Solvency II.

Požadavky na interní audit jsou upraveny v článku 46. Funkce interního auditu je objektivní a nezávislá na jednotlivých provozních, správních a řídicích útvarech pojišťoven. Oddělení interního auditu oznamuje výsledky své činnosti správnímu nebo řídicímu orgánu. Součástí činnosti interního auditu je přezkoumávání vnitřních strategií, procesů a interní komunikace. Interní audit hodnotí systém správy pojišťovny a podává doporučení ke zlepšení ve vztahu k jednotlivým činnostem pojišťovny.

Součástí systému správy je i řízení účinné funkce aktuárů (článek 47), kteří mají dostatečné odborné znalosti a zkušenosti z oblasti pojistné a finanční matematiky. Jejich úkolem je koordinace výpočtu technických rezerv, dále zajišťují přiměřenost používaných metodik a podkladových modelů, jakož i předpokladů učiněných při výpočtu technických rezerv. Posuzují dostatečnost a kvalitu údajů používaných při výpočtu technických rezerv, srovnávají nejlepší odhady se zkušeností, informují správní nebo řídicí orgán o spolehlivosti a adekvátnosti výpočtu technických rezerv, vyjadřují názor na celkovou koncepci upisování pojištění, vyjadřují názor na adekvátnost zajistných ujednání a přispívají k účinnému systému řízení rizik.

Požadavky na pojišťovny v souvislosti s externím zajišťováním služeb a činností jsou upraveny v článku 48. Z úpravy vyplývá, že pojišťovny mají odpovědnost za plnění svých povinností i u činností, které si nechávají externě zajišťovat. Navíc mají informační povinnost vůči orgánům dozoru v případě, že se outsourcing týká důležitých provozních činností. Externí zajištění důležitých provozních činností se nedoporučuje, pokud by vedlo ke zhoršení kvality systému správy, nadměrnému zvýšení operačního rizika, zhoršení možnosti orgánů dozoru sledovat plnění povinností pojišťovnami nebo by došlo ke zhoršení poskytovaných služeb pojištěným. Služby, které si mohou pojišťovny nechat externě zajišťovat, budou upraveny prováděcími opatřeními ke směrnici Solvency II, které jsou zatím zpracovávány.

Závěr

Finanční trhy se pokoušejí reagovat na dopady finanční krize a s ní spojenou globální ekonomickou recesi a hledají recepty, jak tomu do budoucna předejít. Základním předpokladem úspěšné strategie je přizpůsobit se novým podmínkám, které pro finanční instituce nastanou. Problematika institucionálního uspořádání regulace a dohledu je poměrně složitá (DUCHÁČKOVÁ, DAŇHEL; 2010) a je diskutována vždy, když mají finanční trhy potíže. Globální finanční/ekonomická krize přiměla některé státy revidovat dosavadní institucionální zajištění dohledu nad finančními trhy. Došlo i ke změnám na nadnárodní, resp. mezinárodní úrovni. Zpráva de Larosièrovy skupiny doporučila vytvoření nového modelu dohledu nad evropskými finančními institucemi a finančními trhy v zájmu posílení finanční stability Evropské unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady o vytvoření nových evropských orgánů dohledu představuje právní základ nové evropské architektury dohledu. Makroekonomickým dohledem se zabývá Evropská rada pro systémové riziko (*European Systemic Risk Council*) – jejím úkolem je monitorovat finanční stabilitu, varovat před případným systémovým rizikem a dávat adekvátní doporučení. Mikroekonomickému dohledu se věnuje Evropský systém finančních dohledů (*European System of Financial Supervisors*),

který má za úkol koordinovat jednotlivé národní dohledové instituce a vykonávat dohled ve vybraných oblastech (licencování, ratingové agentury, vypořádací systémy).

Jednou z obecných příčin vzniku krizových jevů je podle DAÑHELA A DUCHÁČKOVÉ (2012) zvýšený výskyt spekulativního chování s výraznými aspekty morálního hazardu a negativního výběru na finančních trzích. Řešení přijatá vládami vyspělých ekonomik s cílem zabránit kolapsu světového finančního systému fiskalizací ztrát umožnilo zvýšit úlohu státní regulace. Finanční krize zesílila snahy o vyšší ochranu spotřebitelů finančních služeb. Pojistný trh je považován typicky za trh s asymetrií informace mezi klientem a pojišťovnou. Většina autorů (viz DUCHÁČKOVÁ, DAÑHEL; 2010) přisuzuje v rámci asymetrie informace převahu straně nabídky, kdy pojišťovny ovládají informační výhody. Strukturace pojistných produktů není pro klienty snadno uchopitelná, od tohoto faktu se odvozuje nutnost ochrany spotřebitele pojištění jako specifické finanční služby. Pro pojistný trh to má za následek zavádění regulační směrnice Solvency II, i když se stále odkládaným termínem konečné implementace – termín viz níže. Řada extenzivně represivních regulačních postupů ovšem neprokázala přínos při indikaci nebo identifikaci nerovnováh na finančních trzích, naopak se zdůraznily procyklické aspekty, jak lze dovodit na příkladu bankovní regulace Basel II. V odvětví pojišťovnictví se připravuje z určitého úhlu pohledu přemíra regulace odvětví. Tato ovšem nemůže zabránit opakování defaultu finančních institucí v budoucnu, riskantním postupům investorů spojeným s tvorbou nových typů finančních instrumentů a vytváření bublin na akciových trzích.

Velká Británie v polovině roku 2012 zformovala opoziční blok společně s Německem, Irskem a Nizozemím v souvislosti s nadměrnými kapitálovými požadavky Solvency II, přestože tento blok prozatím nepostačuje k vytvoření minority se schopností blokovat některé excesivní návrhy. Podle GRAY, PICKARD (2012) se britští pojišťovníci sdružení v ABI³ obávají, že některé dopady implementace Solvency II mohou v budoucnu poškodit jejich konkurenceschopnost vně Evropské unie. S těmito obavami konvenuje i čerstvá studie BaFin (WHITTAKER, 2012), tedy německého dohledového orgánu, zabývající se investováním do potenciálně atraktivních skupin aktiv, jakými mohou být investice do infrastruktury a do obnovitelných zdrojů energie ve srovnání s investicemi do státních dluhopisů. Od obdobného výnosnějšího investování však pojišťovny odrazují velmi vysoké kapitálové požadavky, které budou nuceny naplňovat po implementaci směrnice Solvency II.

Na pozadí celosvětové situace lze posoudit situaci českých finančních institucí. Nezaměstnanost, krachy podniků, nejistá politická situace a vysoký schodek veřejných financí mohou dosavadní pozici bank a pojišťoven změnit a narušit jejich zatím dobré hospodářské výsledky a výkonnost. Krize postihla ve zvýšené míře bankovní instituce, ale ani pojišťovny se jejím dopadům nemohly vyhnout, jak uvádí RŮČKOVÁ (2011). Evropské pojišťovny testovaly svoji kapitálovou vybavenost v rámci QIS5, což byla v pořadí již pátá kvantitativní dopadová studie⁴, která testovala finální kalibraci kapitálových požadavků pro komerční pojišťovny. Účelem kvantitativních dopadových studií, obdoby zátěžových testů v bankovním sektoru, je otestování připravenosti pojišťoven členských států Evropské unie na nově chystaný regulační rámec Solvency II. Účast na této páté studii nebyla povinná, přesto se jí za Českou republiku zúčastnilo 18 komerčních pojišťoven, jež představují 83,7 % pojistného trhu České republiky (měřeno podílem hrubého předepsaného pojistného zúčastněných

³ Asociace britských pojišťovníků (*Association of British Insurers*).

⁴ Za organizaci a vyhodnocování výsledků kvantitativních dopadových studií je zodpovědná EIOPA (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*).

pojišťovacích společností k hrubému předepsanému pojistnému všech pojišťoven spadajících pod regulaci Solvency II). Z výsledných hodnot dle České asociace pojišťoven vyplývá, že české komerční pojišťovny drží více kapitálu, než požaduje Solvency II, a mají dostatečné zdroje na plnění budoucích závazků. Ve druhé polovině roku 2012 celoevropsky probíhá šestá kvantitativní dopadová studie QIS6, jejíž výsledky budou k dispozici na jaře 2013.

Evropská komise v roce 2011 přijala návrh směrnice Omnibus II s cílem změny a doplnění směrnice Solvency II zohledňující novou architekturu dohledu. Do návrhu směrnice Omnibus II byla zahrnuta ustanovení odkládající datum transpozice a datum účinnosti směrnice Solvency II a datum zrušení směrnice Solvency I. V současnosti je datum transpozice stanoveno na 30. června 2013 a datum účinnosti na 1. ledna 2014.

Události ve finančním sektoru světových ekonomik za poslední roky ukázaly, že finanční krizi z velké části způsobilo právě nedodržování základních principů pro řádné řízení rizik, jak zdůrazňuje FABOZZI, NEAVE, ZHOU (2012). Je proto nesmírně důležité, aby odpovědní manažeři chápali povahu rizik, kterým jejich společnost čelí, a řídili je pomocí nastavených interních procesů a kontrolních mechanismů. Z tohoto důvodu jsem se ve svém vědeckém příspěvku zaměřila na dva významné problémy – na srovnání přístupů regulace Solvency I a Solvency II a na analýzu specifických cílů realizace konceptu Solvency II v rámci jeho druhého pilíře. Jak rozebírám výše, implementace nové regulace Solvency II bezesporu přispěje k lepšímu naplňování stabilizační úlohy odvětví pojišťovnictví v rámci českého, evropského a potažmo i světového pojistného trhu.

Literatura:

- [1] Amended Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance: SOLVENCY II. [online]. Dostupný z WWW: http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/solvency/index_en.htm#proposal
- [2] CIPRA, T. *Kapitálová přiměřenost ve financích a solventnost v pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2002. 271 s. ISBN 80-86119-54-8.
- [3] ČAP. *Solvency II*. 2006. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.cap.cz/souboryKeStrazeni.aspx>
- [4] DAŇHEL, J., DUCHÁČKOVÁ, E., Některé aktuální problémy českého pojistného trhu. *Pojistné rozpravy*, 29, 2012, s. 93-96. ISSN 0862-6162.
- [5] DUCHÁČKOVÁ, E., DAŇHEL, J. *Teorie pojistných trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 224 s. ISBN 978-80-7431-015-7.
- [6] FABOZZI, F.J., NEAVE, E.H., ZHOU G. *Financial Economics*. Hoboken: John Wiley & Sons, 2012. 652 s. ISBN 978-0-470-59620-3.
- [7] GRAY, A., PICKARD, J. Labour adds to business fears on EU rules. *Financial Times*. 28.8.2012. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/b49cb74e-f05c-11e1-b7b2-00144feabdc0.html#axzz2DiMnxgvb>
- [8] LOZSI, I. Co znamená Solvency II pro pojišťovny. *Bankovníctví*, XIV (42), 2, 2006, s. 27-29. ISSN 1212-4273.
- [9] RŮČKOVÁ, P. Vybrané faktory ovlivňující pojišťovnictví s ohledem na současnou ekonomickou situaci v ČR i ve světě. *Acta academica karviniensia*, 3, 2011, s. 103-111. ISSN 1212-415X.
- [10] VÁVROVÁ, E. Insurance conditions for environmental liability. *Acta academica karviniensia*, 1, 2011, s. 111-121. ISSN 1212-415X.

- [11] WHITTAKER, T. German Insurers warn of Solvency II threat to infrastructure investment. *Insurance Risk*. 12.9.2012. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.risk.net/insurance-risk/news/2204971/german-insurers-warn-of-solvency-ii-threat-to-infrastructure-investment>
- [12] Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem.
- [13] ZWEIFEL, P., EISEN, R. *Insurance Economics*. Berlin: Springer, 2012. 451 s. ISBN 978-3-642-20547-7.

JEL G01, G22, G28

doc. Ing. Eva Vávrová, Ph.D.

Ústav financí

Provozně ekonomická fakulta

Mendelova univerzita v Brně

Zemědělská 1, 61300 Brno

Tel.: +420 54513 2449

vavrova@mendelu.cz